

บทบาทของภาครัฐในการจัดการและแก้ไขปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Public Sector's Roles in Managing and Solving Problems of Gender Diversity of Religious Communities in the Three Southern Border Provinces

ปพน บุษยมาลย์¹
Papon Budsayamarn

Received: June 15, 2022 Revised: July 5, 2022 Accepted: November 21, 2022

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2) บทบาทของภาครัฐในการจัดการและแก้ไขปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (3) ความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศ และ (4) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของภาครัฐในการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) จากการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยนำเอาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐ แนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ และศาสนา แนวคิดการจัดการความหลากหลาย แนวคิดและทฤษฎีความยุติธรรมในสังคม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวคิดชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็นกรอบในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่ปิดและเป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบททางศาสนาที่กดทับวิถีชีวิตของบุคคลที่มีความหลากหลายเพศ ทำให้ต้องซ่อนตัวตนและไม่กล้าเปิดเผย หรือร้องเรียนและแจ้งเบาะแสปัญหาที่

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ Faculty of Political Science Email: paponbudsayamarn@gmail.com

เกิดขึ้นให้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบรับทราบ จึงทำให้หน่วยงานรัฐไม่สามารถดำเนินการได้โดยตรง ทำได้เพียงแค่การจัดกิจกรรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การละเมิดสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

คำสำคัญ (Keywords) : บทบาทของภาครัฐ, ความหลากหลายทางเพศ, พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

In this research article, the researcher examines: (1) the problems and obstacles in managing the problems of gender diversity of religious communities in the three southern border provinces; studies (2) the public sector's roles in managing and solving problems of gender diversity of the religious communities under study; investigates (3) religious beliefs concerning gender diversity of the religious communities under investigation influencing the management of gender diversity problems; and proposes (4) guidelines for the development of the public sector's roles in managing the gender diversity problems of religious communities in the three southern border provinces. The qualitative research was employed using the techniques of documentary research and in-depth interview with key informants. The concepts and theories regarding the public sector's roles; gender diversity and religions; diversity management; justice in society; community participation; and religious communities in the three southern border provinces were used as the research framework.

Findings show that religious communities in the three southern border provinces are closed and sensitive areas. Religious context represses the lifeways of individuals with gender diversity so they have to conceal their identity and dare not disclose or complain or notify problems that arise to government agencies of responsibilities. Government agencies cannot directly operate. They can only arrange activities or provide knowledge regarding human rights or the law concerning the violation of the rights of individuals with gender diversity.

Keywords: public sectors's role, LGBTQ+, the three southern border provinces

บทนำ (Introduction)

บทบาททางเพศที่สังคมกำหนดได้ส่งผลกระทบต่อสถานภาพของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมนั้น ๆ หรือกล่าวคือเพศสภาวะคือองค์ความรู้ที่สร้างความหมายให้กับความแตกต่างทางชีวภาพ เป็นความซับซ้อนในทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เพศหญิงหรือเพศชายเป็นข้อเท็จจริงทางสรีระ แต่การจะกลายเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรม กล่าวได้ว่า ความเชื่อเรื่องความแตกต่างทางสรีระเป็นตัวกำหนดความแตกต่างทางสถานภาพและบทบาทเป็นความคิดที่แคบและไม่เป็นเหตุเป็นผล ความแตกต่างทางชีวภาพระหว่างเพศ มิได้มีความเกี่ยวข้องที่จำเป็นต่อการกำหนดลักษณะของพฤติกรรมและสังคมของมนุษย์ ขึ้นกับการตีความทางชีววิทยาที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของแต่ละวัฒนธรรม (Wongthet, 2001 : 6-7) การเลือกปฏิบัติเพราะความหลากหลายทางเพศเป็นประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นมานานแล้ว ซึ่งเป็นการจำกัดโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรหรือการที่สังคมให้คุณค่า หน้าที่ของรัฐคือการจัดสวัสดิการและคุ้มครองพลเมือง แต่รัฐบาลไทยกลับคุ้มครองคนไม่เท่ากันและให้ไม่เท่ากัน ซึ่งรัฐบาลไทยมองเพียงว่าพลเมืองของตนเป็นหญิงและชายเท่านั้น การรับรองและไม่รับรองทางกฎหมายบางอย่าง ทำให้เกิดการคุ้มครองสิทธิไม่เท่ากัน เกิดกฎหมายคุ้มครองคนไม่เท่ากัน

ขณะที่เหตุผลทางวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการใช้อำนาจกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งหน้าที่ของรัฐต้องยึดหลักการความเสมอภาคและเท่าเทียม รัฐต้องปกป้องเมื่อคนถูกละเมิดสิทธิ ทุกคนมีหน้าที่เคารพสิทธิของผู้อื่น และสร้างความเข้าใจว่าบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องปกติ ดังนั้น จึงเกิดการเรียกร้องจากบุคคลหรือกลุ่มความหลากหลายทางเพศ เพื่อให้รัฐไทยสร้างหลักประกันการสร้างเสมอภาค และเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศ ตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับในฐานะพลเมืองไทย ปัจจุบันสิทธิมนุษยชนของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ยังไม่ได้ถูกคุ้มครองอย่างทั่วถึงในทุกประเทศในโลก ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดกฎหมายพันธกรณีระหว่างประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหลักการโยกยาการ์ตา (Yogyakarta principles) กระบวนการ Universal Periodic Review หรืออนุสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม กลุ่มประเทศในสหภาพโซเวียต และกลุ่มประเทศแอฟริกา ซึ่งกลุ่มประเทศเหล่านี้ยังมีข้อจำกัดด้านแนวคิดของศาสนาที่มองว่า ความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องผิดบาป และการแสดงออกทางความหลากหลายทางเพศ อาทิ การเป็นคนรักเพศเดียวกัน หรือการแต่งกายข้ามเพศ เป็นเรื่องผิดกฎหมาย (Thonkrajai, n.d. : 35)

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง โดยกรมกิจการสตรีและครอบครัว (UNDP & APTN, 2017 : 30) ได้ผลักดันให้มีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 มีผลบังคับใช้เมื่อ

วันที่ 9 กันยายน 2558 ถือเป็นกฎหมายคุ้มครองเรื่องการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการประสานและดำเนินงาน โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (สทพ.) โดยมีภารกิจและหน้าที่ในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น รวมถึงการออกแบบ แผน นโยบาย และมาตรการอื่น ๆ เพื่อให้หน่วยงานรัฐส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อประสานความร่วมมือและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเท่าเทียมระหว่างเพศ ทั้งนี้ สทพ. เป็นภาคีสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการรับรองเพศสถานะทางกฎหมาย เนื่องจากมีหน้าที่รับผิดชอบในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศและอำนาจของกฎหมายฉบับนี้

ทั้งนี้ พื้นที่ภาคใต้ของไทยมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม สภาพสังคม เศรษฐกิจ วิถีชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และอาจเรียกได้ว่าเป็น “พื้นที่พิเศษ” เพราะมีลักษณะเฉพาะและมีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น โดยพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นลักษณะพหุสังคม (Plural Society) ที่มีศาสนิกชนหลากหลายทางศาสนา เช่น ชาวมุสลิม ชาวพุทธ ชาวคริสต์ เป็นต้น ส่วนใหญ่ประชากรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 83 (Thaksin University, n.d. : 6) จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ทางสังคมที่แตกต่างจากพื้นที่ส่วนอื่นของประเทศ ซึ่งปัญหาความหลากหลายทางเพศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว แต่ปัญหานี้ไม่สามารถที่จะหุบยกขึ้นมาสู่สังคมภายนอกได้ เนื่องจากบริบทของสังคมเป็นพื้นที่วัฒนธรรมในรูปแบบของศาสนาอิสลาม วิถีชีวิตของประชาชนชาวมุสลิมส่วนใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่จึงเป็นไปตามรูปแบบที่ศาสนาได้บัญญัติเอาไว้ ดังนั้น ปัญหาความหลากหลายทางเพศจึงได้ถูกปิดบังและซ่อนเร้นไว้ในขอมุมของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกปฏิบัติเพราะความหลากหลายทางเพศ ทำให้ปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จึงเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและมีผลกระทบต่อความคิดและการอยู่ร่วมกันของบุคคลในชุมชน ซึ่งแน่นอนผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในพื้นที่มิใช่แค่เพียงคนเดียว ทำให้ปัญหาแบบนี้จึงเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ภายใต้บริบทชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของภาครัฐในการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการจัดการความรู้จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้มีความสำคัญคุณทุกกลุ่มไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งระบบราชการเป็นเป้าหมายหลักที่ต้องส่งเสริมให้เกิดความเท่า

เทียมกันในสังคมรวมถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นโอกาสหนึ่งที่รัฐบาลจะสามารถสอดแทรกการดำเนินการด้านการส่งเสริมสิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไว้ในแนวนโยบายด้านการพัฒนาสังคมให้มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและสร้างประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษา (1) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2) บทบาทของภาครัฐในการจัดการและแก้ไขปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (3) ความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศ และ (4) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของภาครัฐในการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

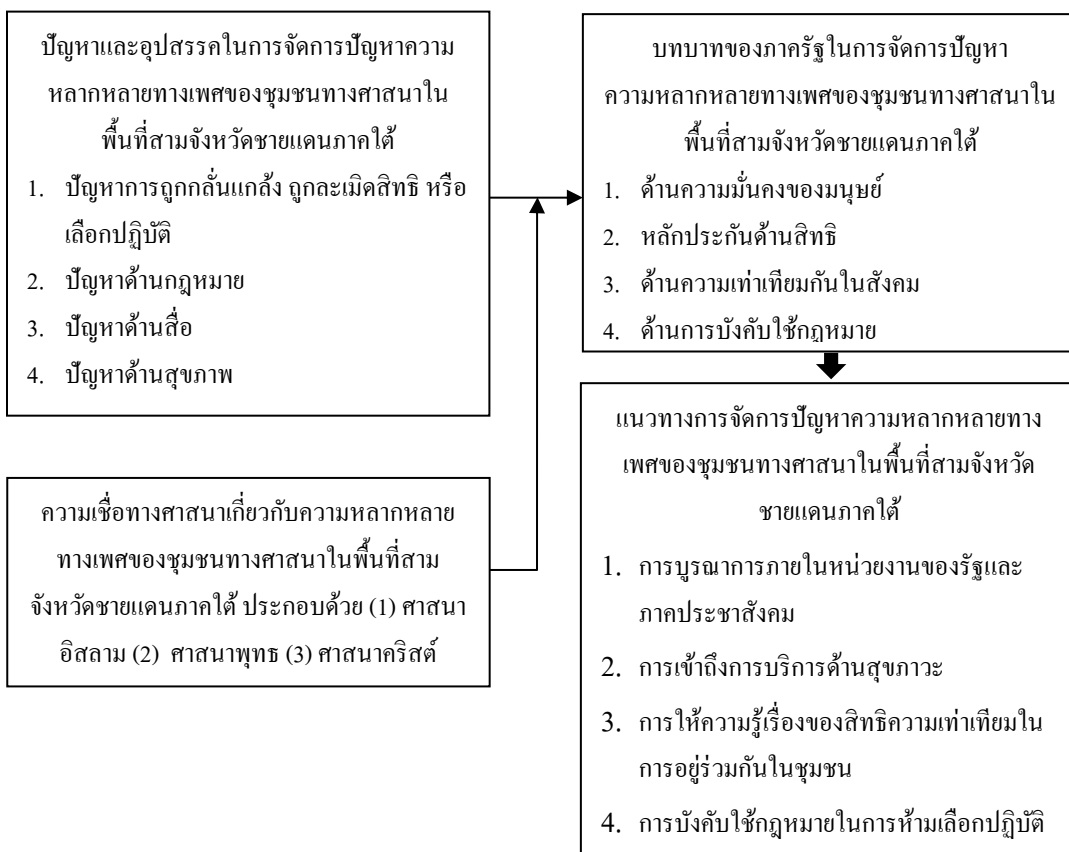
การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) อันประกอบไปด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) และกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) มาใช้ในการดำเนินกระบวนการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ 2 รูปแบบ ดังนี้ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ และข้อมูลจากเทคโนโลยีสารสนเทศ (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก จำนวน 20 คน ประกอบด้วย (1) เจ้าหน้าที่รัฐจากหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม และองค์กรปกครองท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 5 คน (2) ผู้นำทางศาสนาหรือนักบวชสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ประกอบด้วย อิหม่าม พระสงฆ์ และบาทหลวง จำนวน 3 คน (3) นักวิชาการ จำนวน 3 คน (4) นักการเมือง จำนวน 3 คน (5) ผู้นำชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 3 คน และ (6) ผู้แทนภาคประชาสังคม จำนวน 3 คน โดยเป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาเลือกตัวอย่างด้วยตนเอง เนื่องจากผู้วิจัยเป็นบุคคลที่เกิดและเติบโตในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัจจุบันผู้วิจัยยังทำงานอยู่ในพื้นที่

จังหวัดยะลา และให้เห็นปัญหาความหลากหลายทางเพศที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีมาช้านาน ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยทำงาน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 6 กลุ่มดังกล่าวข้างต้น มีคุณสมบัติเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ คำถามการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลักที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย และหัวข้อย่อย อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งทำให้การวิจัยในครั้งนี้มีความเที่ยงตรงและแม่นยำมากยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วมด้วย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง บทบาทของภาครัฐในการจัดการและแก้ไขปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในพื้นที่ชุมชนทางศาสนาในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยเฉพาะชุมชนที่เป็นชาวมุสลิมนั้นบุคคลเหล่านั้นมักจะถูกรังแก กลั่นแกล้ง โดยอาจจะเป็นการใช้กำลังหรือการใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สร้างความเจ็บปวด และไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเช่นกันกับบุคคลอื่นในชุมชน หรืออาจถูกกีดกันและเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งวิถีเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ นอกจากนี้ สื่อต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสังคมออนไลน์มักจะใช้ภาพลักษณ์ของความหลากหลายทางเพศในการล้อเลียนและเหยียดเพศเพื่อสร้างความบันเทิง ซึ่งเป็นการนำเสนอในเชิงลบและเป็นการเหยียดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ก่อให้เกิดอคติหรือความเข้าใจผิด ความขัดแย้งและพฤติกรรมความรุนแรงในสังคมได้ ตลอดจนการให้บริการสุขภาพแก่บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังเป็นประเด็นอุปสรรคที่มีความละเอียดอ่อน ดังกรณีบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต้องเข้ารับบริการทางสุขภาพใน หอผู้ป่วยในจะต้องเป็นไปตามเพศกำเนิด ซึ่งบางครั้งเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือบุคคลที่ข้ามเพศ หรือมีสภาพร่างกายที่ไม่ตรงตามเพศกำเนิด ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตได้

บทบาทของภาครัฐในการจัดการและแก้ไขปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ปิดและเป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบททางศาสนาที่กดทับวิถีชีวิตของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ทำให้ต้องซ่อนตัวและไม่กล้าเปิดเผย หรือร้องเรียนและแจ้งเบาะแสปัญหาที่เกิดขึ้นให้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบรับทราบ จึงทำให้หน่วยงานรัฐไม่สามารถดำเนินการได้โดยตรง ทำได้เพียงแค่การจัดกิจกรรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือกฎหมายที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

หลักความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม และยึดหลักความเชื่อทางศาสนาเป็นวิถีดำรงชีวิตและวัฒนธรรมในชุมชน อันส่งผลต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นอย่างมาก เนื่องจากเพศวิถีหรือรักร่วมเพศเป็นพฤติกรรมผิดบาปร้ายแรงตามหลักความเชื่อของศาสนาอิสลาม จึงกลายเป็นปัญหาในการดำรงชีวิตของกลุ่มบุคคล

ที่มีความหลากหลายทางเพศ เนื่องจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เน้นเรื่องอัตลักษณ์ของพื้นที่และเคร่งครัดตามหลักศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก

แนวทางการพัฒนาบทบาทของภาครัฐในการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า จะต้องสามารถบังคับใช้กฎหมายในทุกบริบทของสังคมได้อย่างเคร่งครัด รวมทั้งสนับสนุนให้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานเพื่อสุขภาวะที่ดี โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติหรือกีดกัน ตลอดจนผลักดันให้มีกฎหมายรับรองสิทธิบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ หรือเพศสภาพ หรือความหลากหลายทางเพศที่แตกต่างจากเพศกำเนิด รวมถึงกฎหมายสมรสที่รับรองสิทธิของคู่รักเพศเดียวกัน

อภิปรายผล (Research Discussion)

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในพื้นที่ชุมชนทางศาสนาในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยเฉพาะชุมชนที่เป็นชาวมุสลิมนั้นมักจะถูกรังแก กลั่นแกล้ง ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมด้วยเหตุแห่งวิถีเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ และครอบครัวยังไม่ให้การยอมรับ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในชุมชนทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศว่าเป็นเรื่องผิดธรรมชาติหรือขัดต่อหลักศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ Jitmoud (1992 : 8-9) กล่าวว่า วัฒนธรรมอิสลามเป็นมากกว่าศาสนา เพราะชาวมุสลิมไม่สามารถแยกชีวิตตนออกจากอิสลามหรือไม่สามารถรับอิสลามไว้เป็นแค่ส่วนหนึ่งของชีวิต หากเป็นทั้งชีวิตหรือเป็นระบอบในการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม สื่อต่าง ๆ มักจะใช้ภาพลักษณ์ของความหลากหลายทางเพศในการล้อเลียนและเหยียดเพศเพื่อสร้างความบันเทิง ซึ่งเป็นการนำเสนอในเชิงลบและเป็นการเหยียดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ สื่อจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับความคิดและสร้างความเข้าใจให้กับผู้คนในสังคมเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงการให้บริการสุขภาพแก่บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งบางครั้งเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือบุคคลที่ข้ามเพศ หรือมีสภาพร่างกายที่ไม่ตรงตามเพศกำเนิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐของ Charoenthanavat (2005) กล่าวว่า การปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคนั้นจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้น ๆ จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาคขึ้นได้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีการตราบัญญัติใช้กฎหมาย

ความเท่าเทียมระหว่างเพศแล้วก็ตาม แต่การเข้าถึงความยุติธรรมที่ไม่เลือกปฏิบัติของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในพื้นที่ชุมชนทางศาสนาสามจังหวัดชายแดนใต้ยังมีอยู่น้อยมาก

ชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะพิเศษเป็นพื้นที่ที่ปิดและเป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบททางศาสนาที่กดทับวิถีชีวิตของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ทำให้ต้องซ่อนตัวตนและไม่กล้าเปิดเผย หรือร้องเรียนและแจ้งเบาะแสปัญหาที่เกิดขึ้นให้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบรับทราบ เพราะความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องที่ไม่ควรถูกพูดให้สังคมภายนอกรับรู้ เนื่องจากหลักการของสังคมมุสลิมต่อต้านพฤติกรรมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างชัดเจน จึงทำให้หน่วยงานรัฐไม่สามารถดำเนินการได้โดยตรง ทำได้เพียงแค่การจัดกิจกรรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ สอดคล้องกับการศึกษาของ International Planned Parenthood Federation (IPPF) (2008 : 10) กล่าวว่า การรับรู้เรื่องเพศเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นหลักสิทธิมนุษยชนและสิทธิทางเพศ เป็นสิทธิที่มีการพัฒนามาจากความเกี่ยวข้องของเรื่องเพศที่เอื้อต่อเสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของทุกคน จะต้องประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐกับผู้นำชุมชนหรือผู้นำทางศาสนาในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนของ Burekul (2005 : 5) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การสูญเสียเวลา และเป็นการสร้างฉันทามติทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม ทำให้สามารถขับเคลื่อนการแก้ปัญหาดังกล่าวให้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพได้

แนวทางการพัฒนาบทบาทของภาครัฐในการจัดการปัญหาความหลากหลายทางเพศของชุมชนทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ว่าภาครัฐจะมีมาตรการบริหารจัดการเลือกปฏิบัติ แต่จะต้องสามารถบังคับใช้กฎหมายในทุกบริบทของสังคมได้อย่างเคร่งครัด สนับสนุนให้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานเพื่อสุขภาวะที่ดี โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติหรือกีดกัน สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีความยุติธรรมในสังคมของ Rawls (1979 : 230-232) กล่าวว่า สถาบันทางสังคมต้องมีความเที่ยงธรรมที่จะให้ประชาชนมาอยู่ร่วมกันในสังคมโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะมีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ เพศ ศาสนา หรือชนชั้น ตลอดจนผลักดันให้มีกฎหมายรับรองสิทธิบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ หรือเพศสภาพ หรือความหลากหลายทางเพศที่แตกต่างจากเพศกำเนิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการความหลากหลายของ Thonkrajai (2019 : 41-42) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ยังมีช่องโหว่ในทางกฎหมายอื่น ๆ ที่ไม่สามารถปกป้องคุ้มครอง ประเทศไทยยังขาดการรับรองสิทธิในการแต่งงานสร้าง

ครอบครัวและการแต่งงานของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ที่เป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนตามหลักการ Yogyakarta หรือในกรณีของคนข้ามเพศไม่ได้การรับรองตามเพศที่ตนเองเป็นได้ ยังคงต้องอยู่ในสถานภาพตามเพศกำเนิด ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวและสิทธิในการแสดงออกของคนข้ามเพศ

องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมักไม่ได้รับการเหลียวแล จำเป็นต้องให้พวกเขามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและเป็นเป้าหมายในการพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น โดยยังคงไว้ซึ่งบทบาทเดิมในสังคม อาทิ ความเท่าเทียมทางเพศ การไม่เลือกปฏิบัติและการกีดกันแบ่งแยก ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนา ต้องแอบ ปิดบัง ซ่อนเร้น อำพรางตนเองไว้ในซอกมุมของสังคมโดยเฉพาะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังเป็นแค่กลุ่มคนชายขอบในสังคมหรือเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งความไม่เท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคม จึงก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของโอกาสและสิทธิความเท่าเทียมของการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้น การทำความเข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของคนในชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่อาจจะยังมีอคติและความเข้าใจที่ผิดพลาดอยู่นั้น จะสามารถขับเคลื่อนและการรณรงค์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมของชาวมุสลิม ชาวพุทธ ชาวคริสต์ และศาสนาอื่น ๆ ตลอดจนคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันได้

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐจะต้องยึดหลักการสากล หรือพันธกรณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานสากลที่ควรนำไปเป็นแนวทางในการปรับใช้เพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในพื้นที่ชุมชนทางศาสนาของประเทศไทย

2. ภาครัฐต้องมีการผลักดันกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสเพศเดียวกัน และกฎหมายการรับรองสิทธิของคนข้ามเพศให้เป็นรูปธรรม ซึ่งการรับรองทางกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญในการยืนยัน

สิทธิความเท่าเทียม และเป็นเครื่องช่วยจัดการเลือกปฏิบัติที่มีในสังคม ประกอบกับจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ส่งเสริมการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสังคม โดยเริ่มต้นจากระบบการศึกษาที่จะต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรต่าง ๆ ที่ยังมีอคติต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อให้เยาวชนรุ่นใหม่เข้าใจเรื่องเพศและความหลากหลายทางเพศอย่างถูกต้อง ตลอดจนการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในภาครัฐที่ทำงานเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และการให้ความรู้แก่สังคมโดยรวม

2. ส่งเสริมให้เกิดการยอมรับอัตลักษณ์และความหลากหลายทางเพศ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดการยอมรับความหลากหลายทางเพศและการเคารพซึ่งกันและกันไม่ว่าจะมีเพศภาวะแบบใดก็ตาม

เอกสารอ้างอิง (References)

- Bureekul, Thawilwadee. (2005). **Political participation for Thai citizens in a democratic system from the first constitution to the constitution of B.E. 2550**. Bangkok : A.P. Graphic Design and Print Co., Ltd.
- Charoenthanavat, Kriengkrai. (2005). “Equity principle.” [Online]. Available : <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=657> Retrieved October, 3 2020.
- International Planned Parenthood Federation (IPPF). (2008). **Sexual rights: an IPPF declaration**. London : IPPF.
- Jitmoud, Sawwanee. (1992). **Islamic Culture**. Bangkok : Thangnam.
- Rawls, J. (1979). **A Theory of Justice**. Cambridge : Harvard University Press.
- Thaksin University. (n.d.). **4-Year Development Plan for Southern Border Provinces (2018-2021)**. Songkhla : Thaksin University.
- Thonkrajai, Cheera. (n.d.). Unit 8 Gender equality. In **Course Document 82427 Human Development in a Global Context**. Nonthaburi : Sukhothai Thammathirat University.
- UNDP & APIN. (2017). **Legal Gender Recognition in Thailand: A Review of Laws and Policy**. Bangkok : United Nations Development Programme, Thailand Office.
- Wongthet, Pranee. (2001). **Gender and culture**. Bangkok : Cultural.